

УДК 370.174

Сагун І.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ В ПОДАЛЬШІЙ ОСВІТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

У статті розглядається можливість використання Інтернету як засобу подальшої освіти людей похилого віку в університетах Німеччини, яка є однією з країн лідерів за кількістю розробок та масштабами впровадження подібних проєктів. Ключові слова: Інтернет-користувачі похилого віку, університети третього віку, медіа-компетенція, навчальні сектори, Інтернет-спілкування.

Сагун І. Использование Интернет в дальнейшем образовании людей пожилого возраста. В статье рассматривается возможность использования Интернета как средства дальнейшего образования людей пожилого возраста в университетах Германии, которая является одной из стран лидеров по количеству разработок и масштабам внедрения подобных проектов. Ключевые слова: Интернет-пользователи пожилого возраста, университеты третьего возраста, медиа-компетенция, пожизненное образование, компьютерная грамотность, учебные секторы, Интернет-общение.

Sagun I. Use Internet in further formation of people of and yellow sear leaf. Under review is the possibility of the usage of the Internet as a means for continuing education of seniors at the universities in Germany, one of the countries leading in providing innovative programs which help to reduce digital gap in the society. Key words: seniors as Internet-users, the universities of the third age, Media-competence, life long learning, learning fields, Internet-communication.

Значення Інтернету в суспільстві за останні 12 років значно змінилось. Прискорений розвиток техніки завдяки новим інформаційно-комунікаційним технологіям дає себе взнаки в буденному житті як окремого індивідуума, так і суспільства в цілому, зв'язуючи їх прямо чи опосередковано одне з одним. Швидкі зміни в економіці, науці, техніці та суспільстві також спонукають і людей похилого віку до пожиттєвої освіти, яка вже є не привілеєм, а необхідністю. Тому основним завданням установ, які забезпечують підвищення рівня знань людей 3-го покоління в Європі, є перш за все, сприяти розумінню економічних, суспільних та соціополітичних реалій людьми з різним рівнем політичної, соціальної та культурної освіти; надихати людей похилого віку мобілізувати себе самих та суспільство в цілому. Зрозуміло, що передача навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема Інтернету, набуває в цьому контексті надзвичайного значення.

Не дивлячись на те, що в Україні впроваджується Мадридський міжнародний план дій з проблем старіння населення та діяльності Університетів третього віку, кількість заходів, спрямованих на інтеграцію представників старшого покоління в Інтернет-спільноту, та кількість користувачів Всесвітньої павутини в нашій країні залишається ще досить невисокою. Поміж очевидних економічних перешкод даються взнаки відсутність елементарної комп'ютерної грамотності через брак відповідних для даного віку освітніх програм та їх безсистемність.

Аналіз статистичних даних щодо використання Інтернету та навчання комп'ютерної грамотності на курсах в Університетах третього віку в розвинутих країнах Європи показує, що літні люди належать до активної та швидко зростаючої аудиторії користувачів мережі (табл. 1).

Зрозуміло, що такі високі показники інтеграції в Інтернет людей поважного віку за кордоном значною мірою пояснюються високим рівнем життя, більшою поширеністю персональних комп'ютерів, переважанням в системі розподілу праці професій, пов'язаних з роботою з використанням комп'ютера. В той же час ми змушені констатувати, що ситуація, яка склалась в розвинутих країнах, це результат успішної роботи спеціалізованих освітніх програм, які здійснюються на різних рівнях.

Стаття має на меті розглянути використання Інтернету як засобу подальшої освіти людей поважного віку в Університетах третього віку Німеччини, однієї з країн-лідерів за кількістю розробок та масштабами впровадження подібних проєктів.

**Використання Інтернету в Університетах третього віку в країнах Європи
у 2006-2008 роках [3, с. 16]**

Використання Інтернету	Іспанія	Словакія	Чехія	ФРН	Фінляндія	У середньому
Базовий курс	65%	78%	66%	67%	40%	63.2%
Інтернетпошуки	53%	22%	63%	44%	60%	48.4%
Основи самопрезентації	18%	22%	25%	44%	40%	29.8%
Дистанційне навчання	12%	0%	3%	11%	0%	5.2%
Змішане навчання	29%	0%	28%	22%	0%	15.8%
Інтернет для комунікації	35%	33%	19%	11%	0%	19.6%
Moodle –ресурс*	12%	0%	3%	11%	0%	5.2%
інші	6%	11%	6%	11%	0%	6.8%

*Moodle – Open Course Management System (CMS) or Learning Management System (LMS) or Virtual Learning Environment (VLE) – відкритий інтернет-ресурс, дуже поширений серед викладачів всього світу, як інструмент створення сайтів для їх студентів.

Люди 3-го віку, тобто вікова група 50+ , є сьогодні досить гетерогенною цільовою аудиторією, якщо розглядати так званих «активних старших», які відрізняються один від одного за станом здоров'я, статтю, передумовами освіти, соціальним та фінансовим становищем. Порівнюючи країни Європи, слід зазначити, що освітні передумови людей 3-го віку дуже різноманітні, причому значно відрізняються в кожній країні [4, с. 21], що стосується і активного володіння іноземними мовами, знання яких серед літніх людей набагато слабші, ніж серед молодого покоління.

Грунтовні наукові дослідження, проведені соціологами Німеччини, показують, що готовність людей похилого віку до вивчення та використання нових засобів поширення інформації в цій країні і надалі залишається досить неоднаковою. Так, за даними досліджень протягом 2006-2008 рр. Інтернет-користувачі Німеччини віком 50 років склали 8%, 51-60 років – 15%, 61-65 років – 39%, 66-70 років – 20 %, старші 70 років – 12% від загальної кількості користувачів країни [3, с. 3].

Науковці Центру загальної післядипломної освіти (ZAWIW – Zentrum für Allgemeine Wissenschaftliche Weiterbildung) німецького університету Ульм припускають, що навіть якби всередині кожної вікової групи «Люди похилого віку» в кожній країні можна було нівелювати всю вище зазначену неоднорідність, спільним для цієї вікової групи було б те, що всі її члени завжди дбали б про захист своїх особистих потреб та інтересів, які безпосередньо стосуються їх повноцінного перебування у соціумі. Отже, основним суспільним завданням, вважають вони, є класифікація даних потреб. З цією метою спеціалістами університету, які займаються проблемами навчання людей 3-го віку, розроблено кілька навчальних секторів, зокрема: *сектор «Вивчення людей 3-го віку»*: підготовка до цього вікового періоду, тобто до періоду більш обмеженої мобільності: проживання, догляд, соціальні контакти, духовні витoki; *сектор «Знання»*: поглиблення власних знань та оволодіння новими (екологія, надання першої медичної допомоги, нові технології); *сектор «Підвищення компетенції та післяпрофесійна зайнятість»*: виявлення власної компетенції та передача її іншим, розширення набутої компетенції за рахунок нових знань; *сектор «Міжкультурний діалог»*: прагнення до пізнання та розуміння життєвого середовища інших, адаптація, виявлення толерантності, стратегія виявлення та вирішення конфліктів; *сектор «Європа»*: відкритість для Європи, оволодіння «євро-знаннями», інтегрування у власні знання, «європеїзація» інших секторів; *сектор «Нові технології»*: осмислене вивчення можливостей використання комп'ютера та Інтернету.

З огляду на дані дослідження щодо «цифрових розбіжностей» в Європі [1, с. 18] та демографічного розвитку впливає необхідність розвивати додаткові пропозиції для зацікавлення в користуванні Інтернетом цільову групу людей похилого віку. Відповідно, потрібно організувати навчання таким чином, щоб техніка та оволодіння нею стали не

самоціллю, а були включені в контекст вище згаданих навчальних секторів як необхідний засіб користування в повсякденному житті на зразок факсу, звичайного та мобільного телефону.

Розглянемо на прикладі вищеназваних навчальних секторів, які можливості пропонує Інтернет для людей 3-го віку. Жоден ЗМІ не дає стільки актуальної інформації, як Інтернет. Знання з різних галузей можна отримати за допомогою пошукових систем при бібліотеках, університетах та інших Інтернет-провайдерах. До всіх вище зазначених навчальних секторів можна знайти в достатній кількості інформації в Інтернеті, і люди похилого віку використовують Інтернет переважно для буденних завдань (закупки в супермаркетах), організації дозвілля (хобі, театр, подорожування), а ті, хто обізнаний з Інтернетом та зацікавлений у підвищенні рівня знань, і для самоосвіти та пошуку, головною трудностю якого є вміння не розгубитись в морі інформації, зуміти диференціювати та оцінити її, що є можливим лише при наявності відповідних навичок орієнтування. Такі навички люди 3-го віку, які мають на меті підвищити рівень знань, можуть здобути під час навчальних консультацій. Варто зазначити, що комунікативна функція Інтернету превалює навіть над інформативною: найважливішим засобом комунікації є електронна пошта, яка дає можливість спілкування з окремими особами і закритою групою.

Досить популярними є Інтернет-форуми (Internet-Fore) – неоднчасне спілкування, при якому користувачі можуть отримати відповіді на поставлені раніше запитання) та чати (Chats) – одночасне спілкування, скайп (Skype) – телефонування через Інтернет та відео конференції для людей зі спільними інтересами. Такі форми комунікації застосовуються в навчальному процесі досить різноманітно, наприклад, якщо електронна пошта використовується для партнерського листування чи швидкого поширення і спрямування інформації, то форуми та чати уможливають групове спілкування. Саме через два останніх стало сьогодні популярно звертатись з запитом до політиків та експертів, хоча такий дискурс не завжди буває досить критичним та відкритим. Форуми використовуються також і для обміну досвідом у сфері самопомоги. Нові технічні розробки в сфері Інтернету, позначені ключовим словом «web 2.0.», відкривають необмежені можливості інтерактивної комунікації та кооперації, але поки що досить небагато людей похилого віку можуть і прагнуть ними користуватися. Тому ще одним основним завданням закладів, які надають освітні послуги людям похилого віку, є створення пропозиції цільових груп та заохочення відповідної аудиторії до навчання в них.

Інтернет відрізняється від інших медійних засобів інтерактивним потенціалом, він не є «вулицею з одностороннім рухом», а, навпаки, уможлиблює новітні навчальні процеси та форми. Незалежно від того, чи це віртуальні навчальні курси, інтерактивні рольові ігри чи автономні навчальні групи, ті, хто навчаються, отримують віддачу та є інтегрованими в «спільноту». Цікавим прикладом цього може слугувати діяльність німецької федеральної спілки «*Virtuelles und reales Lern- und Kompetenz-Netzwerk alterer Erwachsener (ViLE) e.V*» (Віртуальне та реальне навчання та компетенція користування мережами для людей похилого віку), члени якої спілкуються віртуально (а іноді навіть влаштовують презентаційні зустрічі), щоб спільно співпрацювати в підгрупах, об'єднуючись за інтересами. Як приклад, можна навести віртуальний навчальний проект «Культурні цінності Європи», дискусія під час якого дорівнює 12 частинам науково-популярного видання, яке було задокументоване та відредаговане самими учасниками проекту. Як бачимо, віртуальне спілкування жодним чином не обмежує реальне, навпаки, воно сприяє встановленню та зміцненню контактів, проведенню зустрічей.

Гарним прикладом цього може бути європейське навчальне партнерство в межах проектів «*Town Stories*» und *ODE – Open Doors for Europe*, де члени-учасники розшукували своїх ровесників із різних європейських країн, долаючи мовні та культурні бар'єри, обговорювали та публікували результати пошуку в Інтернеті. В обох проектах брали участь установи освіти дорослих та людей похилого віку з різних європейських країн, які представляли відповідні партнерські організації.

Нову форму суспільної участі випробовує on-line редакція першого німецького on-line журналу для людей похилого віку „*LernCafes*”, яка вийшла з пілот-проекту *ZAWIW*. Кожні три місяці редакційна група публікує on-line видання журналу на обрану ними тему.

На основі всього вище сказаного, можемо стверджувати, що Інтернет здійснює особливу місію – сприяння комунікації між людьми 3-го віку безпосередньо та з іншими віковими групами загалом. Пошук інформації, висвітлення її в Інтернеті, ведення розмов через форум та чат з політиками, результати дискусій та опитувань відразу публікуються в Інтернеті. Не дивлячись на гарний політичний та суспільний резонанс, вагомість таких проектів все ж не слід переоцінювати. Справжній їх успіх полягає в навчальному здобутку учасників проектів, а не в їх безпосередньому впливі на політику.

У наш час існує ціла низка передумов залучення представників старших вікових груп до Інтернет-спільнот. Всесвітня мережа надає широкі можливості для підвищення соціальної активності, професійної ресоціалізації, освіти та багатьох інших видів діяльності, які можуть не лише сприяти покращенню соціального самопочуття людей поважного віку, але й принести користь суспільству, позитивно вплинути на функціонування економіки, політики, родини та інших соціальних інститутів. У зв'язку з цим варто звернути увагу на необхідність розробки в нашій країні спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на створення умов для інтеграції українців похилого віку в Інтернет-спільноту.

Література

1. Demunter C. Die digitale Kluft in Europa. Statistik kurz gefasst, 38/2005, Eurostat.
2. Pilos, Spyridon (2001). Bildung in den Regionen der Europäischen Union, Luxemburg: Eurostat.
3. Semberova, Jana. Opportunities and perspectives of lifelong learning in older age. In: „A bulletin of the European cooperation project e-Learning in Later life. – e-LiLL 2006-2008” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 20.06.2009: <http://www.elill.net/?bulletin.en> – Загол. з екрану. – Мова англ.
4. Stadelhofer, Carmen; Marquard, Markus: „Seniorinnen und Online-Medien“. In: „Medien und Erziehung“, Zeitschrift für Medien Padagogik, Jg. Nr. 4, August 2004.

Надійшла до редколегії 30.09.2009

УДК 374.32

Стельмашук О.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ: ПРОФЕСІОГРАМА, КВАЛІФІКАЦІЇ, КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розкрито систему підготовки вчителя у Великій Британії. Зроблено аналіз циркулярів і основних положень Британської освіти, які є базовими документами освітніх стандартів країни. Розкрито професіограму, кваліфікації та компетенції молодого фахівця-педагога, якими він повинен володіти на початок вступу в педагогічну діяльність. Ключові слова: кваліфікації, компетенції, освіта, циркуляр, професійні стандарти, професіограма, кваліфікований вчитель.

Стельмашук А. Система підготовки майбутнього учителя в Великобританії: професіограма, кваліфікації, компетенції. *В статті розкрито систему підготовки учителя в Великобританії. Сделан анализ циркуляров и основных положений Британского образования, которое являются базовыми документами образовательных стандартов страны. Раскрыта професіограмма, кваліфікації и компетенції молодого специалиста-педагога, которыми он должен владеть начиная свою педагогическую деятельность. Ключевые слова: кваліфікації, компетенції, образование, циркуляр, профессиональные стандарты, професіограма, кваліфіцированный учитель.*

Stelmashuk A. System preparations of future teacher in Great Britain: description of profession, qualifications, competence. *The article investigates the process of preparation of teachers in Great Britain. The analysis of the main circulars and standards of British education, have been given. It is disclosed the description of profession, qualifications and competences of the young teacher that he has to require in the future activity. Keywords: qualifications, competence, education, circular, professional standards, description of profession, skilled teacher.*

Особливості становлення майбутнього вчителя у Великобританії можуть бути розкриті за умови розуміння системи його професійної підготовки і процесу формування кваліфікацій та компетенцій, які у Великобританії мають свою історію, свої витoki розвитку. Ретельний аналіз британської системи педагогічної освіти засвідчив, що вона базується на таких принципах:

1. Постійне оновлення професійних знань учителів;